

Financial Risk&Regulation

Az MNB ICAAP-ILAAP-BMA kézikönyvének változásai

Hírlevél – 2023. március

Az MNB 2022. decemberében szokásos módon felülvizsgálta az ICAAP¹ és az ILAAP² folyamataira és felülvizsgálatokra, illetve a BMA³-ra vonatkozó elvárásait és módszertanait és kiadta a frissített kézikönyvét a felügyelt intézmények számára. Az MNB éves aktualizálását követően a KPMG szakértői immáron negyedik éve elemzik és mutatják be a főbb változásokat. A korábbi kézikönyvek összefoglalóit tartalmazó hírlevelek jelen összefoglalónk végén találhatóak, továbbá ICAAP és ILAAP témában írtunk a felügyeleti elvárások megértéséről a [2021. szeptemberi](#) hírlevelünkben. Az éves felülvizsgálatokon kívül 2020-ban rendkívüli felülvizsgálatot követően is módosította a kézikönyvet az MNB, mellyel kapcsolatosan a változó felügyeleti elvárásokat a [2020. augusztusi](#) hírlevelünk foglalta össze.

Áttekintés

A jelentősebb változások között említést érdemel a banki könyvi kamatlábkockázati tőkekövetelmény meghatározásának módszertanának, a zöld tőkekövetelmény-kedvezményekre vonatkozó előírások, az elszámolási kockázathoz kapcsolódó elvárások, a belső stressz-tesztekre vonatkozó felügyeleti elvárások, valamint az ICAAP keretrendszer belső ellenőrzésével kapcsolatos előírások kiegészítése és pontosítása. A Kézikönyv továbbá több ponton kiegészült a túlzott tőkeáttétel kockázatára vonatkozó felügyeleti többlettőke követelményre, illetve többlettőke ajánlásra vonatkozó elvárások meghatározásának módszertanával, illetőleg a hazai és nemzetközi jogszabályok, iránymutatások és módszertani feljegyzések is implementálva lettek. Az MNB a 2023. évi felülvizsgálatok során a frissített módszertani Kézikönyvvel összhangban fog eljárni.

Banki könyvi kamatlábkockázat

Az MNB a módosított [EBA ajánlásnak](#)⁴ megfelelően több ponton is módosította a Kézikönyv nem kereskedési könyvi kamatlábkockázat kezelésére vonatkozó részeit. Korábbi [hírlevelünkben](#) már összegeztük az EBA ajánlás legfrissebb elemeit, és most a legfontosabb vonatkozásokat fogjuk áttekinteni a hazai szabályozásban.

- 1. Felügyeleti outlier tesztek (SOT)** változása a tőke gazdasági értéke (EVE) tekintetében és új outlier teszt a nettó kamateredményre (NII).

A bankok belső stressztesztjei mellett használt felügyeleti outlier tesztek külön [EBA anyagba](#)⁵ kerültek. Az EVE SOT csak kisebb változtatásokat tartalmaz a korábbi outlier teszt elvárásokhoz képest. Eszerint a hat EBA-szenárióban kiszámított EVE legnagyobb negatív hatásának és T1 tőkéjének hányadosa nem haladhatja meg a 15%-os küszöbértéket. A korábbi, szavatolótőkére vetített 20%-os limit kivezetésre került a szabályozások változásával összhangban.

1 A tőke megfelelés belső értékelési folyamata

2 A likviditás megfelelőségének belső értékelési folyamata

3 Üzleti modell elemzés

4 [Guidelines on IRRBB and CSRBB](#)

5 [Final draft RTS on IRRBB supervisory outlier tests](#)

A nettó kamatbevétel érzékenység is korlátozásra került a felügyeleti outlier teszt keretében az EVE-hez hasonlóan. A két párhuzamos hozamgörbe-szenárió NII kockázatát egyéves modellezési időtávot és állandó mérleget feltételezve határozzuk meg. A két szenárió közül bekövetkező nagyobb veszteség és a bank T1 tőkéjének hányadosa nem haladhatja meg a 2,5%-ot az új elvárások alapján. A felügyeleti tesztekben használt NII definíciója hosszabb konzultáció után végül a szűkebb értelemben vett, fair value hatásokat nem tartalmazó eredmény lett, a bankok közötti könnyebb összehasonlíthatóság érdekében.

Kiemelendő változás, hogy a forint devizára alkalmazott hozamgörbe-szenáriók során a korábbi Kézikönyvekben szereplő 250/350/160 bázispontos sokkmérték helyett 2023-tól kezdve az EBA által ajánlott 300/450/200 bázispontos mértékek alkalmazandóak:

A HUF deviza alap kamatsokk mértékei

Párhuzamos	Rövid	Hosszú
3,00%	4,50%	2,00%

forrás: MNB ICAAP-ILAAP-BMA kézikönyv

2. IRRBB-t és CSRBB-t érintő változások

A banki könyvi hitelfelár kockázat (CSRBB) kérdésében a nemzetközi iránymutatásokat tekinti irányadónak az MNB és nem tér ki a részletes szabályozásra.

Az NII érzékenység számításakor ellentételező hatásként figyelembe lehet venni a várható pozitív nettó kamatbevételt. Azonban az MNB most három évről egy évre csökkentette le a visszatekintő időszak hosszát, amely alapján az figyelembe vehető átlagot ki kell számolni. Így a bankok esetleges nettó kamateredmény csökkenési trendje közvetett módon hamarabb vezet a tőkeszükséglet növekedéséhez.

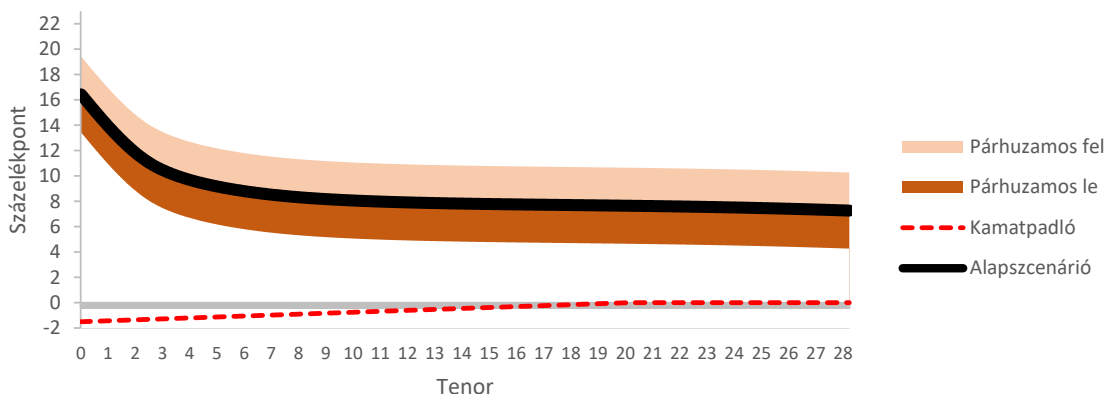
3. Kamatpadló

A már említett HUF sokkmértékek változásán túl a sokkolt spot és forward hozamgörbére alkalmazott kamatpadló mértéke is változott.

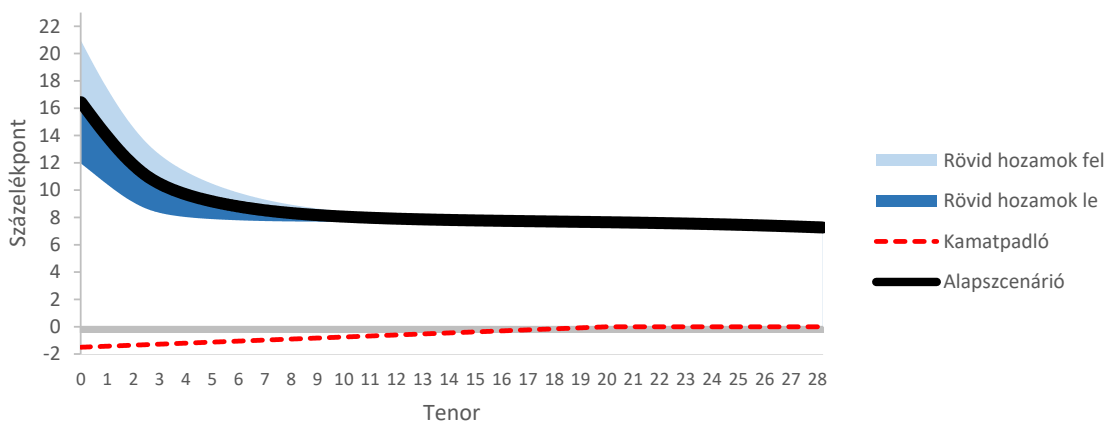
A padló mértékét az MNB spot zérókupon hozamgörbe overnight pontjában -1,5%-ban, a 20 éves vagy ennél hosszabb futamidőkhöz tartozó pontjain 0%-ban határozta meg, a köztes pontok legalacsonyabb megengedett szintje pedig lineáris interpolációval adódik. A megelőző verzióban -1,0% volt az overnight pontnál lévő padló.

A kamatpadló azonban a jelenlegi kamatkörnyezetben nincsen hatással az alkalmazott spot és forward hozamgörbére sem HUF, sem EUR, sem USD esetében.

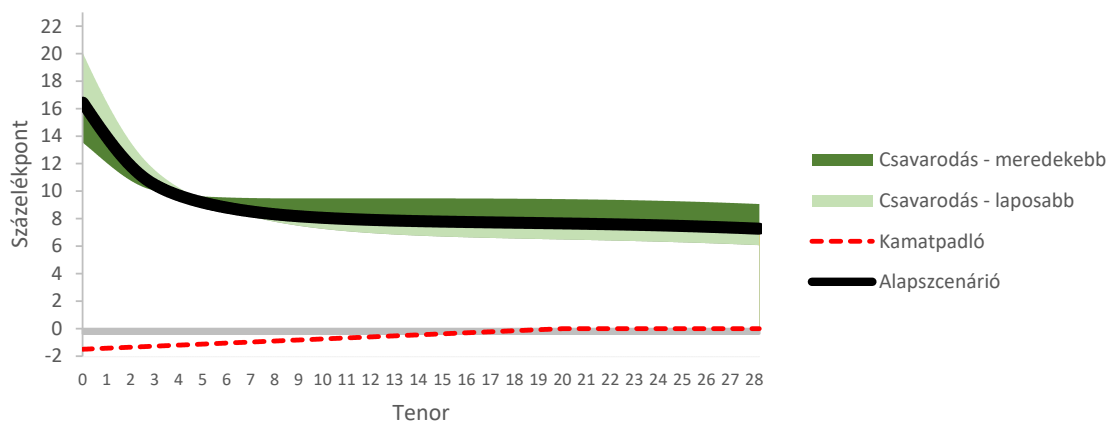
HUF párhuzamos hozamgörbe elmozdulás stressz szenáriók

HUF rövid hozam elmozdulás stressz szenáriók

HUF hozamgörbe csavarodás stressz scenáriók

forrás: MNB ICAAP-ILAAP-BMA kézikönyv

4. Core betéti állomány modellezésére vonatkozó előírások

A látra szóló betét modellezésben is módosultak lényeges elemek. Egyrészt az MNB benchmark modelljében nem tekinthetők a core állomány részének a pénzügyi partnerek által elhelyezett, illetve a nagy összegű, egyedi betétek.

Második fontos új elem a látra szóló betét modellezésben a tranzakcionális és nem tranzakcionális jellegű lakossági számlák szegmentálása.

A fenti változások tükrében az MNB meghatároz egy maximális látra szóló betéteken belüli arányt és maximális durationt:

Szegmens	A core állomány maximum aránya a teljes lejárat nélküli termékállományon belül	Maximum átlagos hátralévő futamidő
Lakossági / tranzakcionális	90%	5,0 év
Lakossági / nem tranzakcionális	70%	4,5 év
Vállalati	50%	4,0 év

forrás: MNB ICAAP-ILAAP-BMA kézikönyv

A replikáló eljárás a látra szóló betéti állomány core részét osztja a kiemelt tenorokba, míg a betétek nem core része az 1 hónapos kategóriába kerül. Az egyes hozamgörbe pontoknak megfelelő befektetések súlyát a replikáló portfólió és a betéti kamat közötti marge és marge szórás hányadosának maximalizálásával javasolta az MNB beállítani az eddigi években. Az idei évben kiegészítést tett, mely szerint a banki modellekben legalább kettő éven belüli és kettő éven túli hozampont szerepeljen, ezzel is a nagyobb likviditást biztosító laddered portfólió szemlélet irányába terelve a kockázatkezelést.

Zöld tőkekövetelmény-kedvezmény

Az MNB a Kézikönyv módosításban kizárólag a lakáscélú zöld tőkekövetelmény-kedvezmény alkalmazásának felételeit egészítette ki, melynek eredményeképpen a 2023. évben vagy azt követően megkezdett ICAAP felülvizsgálatok során a kedvezmény mértéke nem csupán az energiabesorolás és az építés/korszerűsítés elhatárolása alapján kerül meghatározásra, hanem szétválasztásra kerültek az új és használt lakások az adásvétel szempontjából, továbbá külön kategóriát képez a használt lakás adásvétele és felújítása is. Ezen felül új kategóriaként jelenik meg az adásvétel előtt felújított lakóingatlan. A besorolások átalakításával kedvező és szigorító módosítás is született. A változásokat az alábbi táblázat foglalja össze.

2022			2023			
Energetikai besorolás	BB	AA	Energetikai besorolás	BB		AA
			Feltételek változása	2022.06.09. előtt 90 kWh/m ² /év	2022.06.09. után 80 kWh/m ² /év	
Lakóépület adásvétel vagy építés	5%	7%	Új lakóépület adásvétel vagy építés	5%		7%
			Használt lakóépület adásvétele	5%		5%
			Felújítás után vásárolt lakóépület	5%		7%
Felújítás vagy korszerűsítés	5%	5%	Felújítás vagy korszerűsítés	5%		7%

forrás: saját szerkesztés

Elszámolási kockázatok

Az elszámolási kockázatok vonatkozásában az ICAAP felülvizsgálat során a pótlólagos tőkekövetelmény számításra vonatkozó elvárások némiképp enyhültek. A Kézikönyv korábbi verziója a tőkeszükséglet meghatározásánál az MNB az aktuális (pl. hó vagy negyedév végi) időpontra vonatkozóan kalkulált érték helyett a megelőző év teljes évi maximális napi értékét tekintette alkalmazandónak, mint effektív tőkeszükséglet. Ezzel az 1. pillérben alkalmazott megközelítésnél még mindig szigorúbb eljárást tart célszerűnek az MNB, vagyis a CRR-ben alkalmazott súlyokat továbbra is szigorúbb feltételekkel alkalmazza az MNB.

Az ICAAP keretrendszer belső ellenőrzése

A keretrendszer belső ellenőrzésére vonatkozó elvárások kapcsán némi szigorítás figyelhető meg, mivel az ICAAP keretrendszer működésének, folyamatainak felülvizsgálatára korábban elemenként, kockázati súlynak megfelelő gyakorisággal került sor – kizárólag a magas vagy jelentősebb és a közepes kockázat esetén –, azonban a frissített Kézikönyv elvárja, hogy immáron minden kockázattípus – tehát az alacsony kockázatú elem is – felülvizsgálatra kerüljön. Emellett érdemel, hogy míg korábban a magas és közepes kockázati elemek esetén a felülvizsgálat kétéves ciklusokban volt elvárt, a kiterjesztett alkalmazás körében viszont ez a ciklus egységesen – vagyis magas, közepes és alacsony kockázati elemek esetén is – három évben került meghatározásra.

⁶ [Guidelines on common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process \(SREP\) and supervisory stress testing under Directive 2013/36/EU](#)

⁷ Pillar 2 Guidance

Túlzott tőkeáttételi kockázat és többlettőke ajánlás

Az új Kézikönyv a változások és felülvizsgálatok mellett új elvárásokat is megfogalmazott. Ezek közül lényegesebbek a túlzott tőkeáttételi kockázatra és a többlettőke ajánlásra vonatkozó részek bevezetése. Az ICAAP összetevői és felügyelete körébe tartozó lényeges kockázatok értékelése körében a 2023-as évtől az EBA elvárásával összhangban beépítésre került a túlzott tőkeáttételi kockázathoz kapcsolódó többlettőkekövetelmény szükségességének mérlegelése az ICAAP felülvizsgálatokban. Mindez azt jelenti, hogy a tőkeáttétel szempontjából jól reprezentálható mutatószám- és limitrendszer alapján az MNB értékeli az intézmény tőkeáttételi kockázatát, elsősorban az [EBA SREP Ajánlás](#)⁶ kapcsán kiadott konzultációs anyagban foglalt szempontok szerint. Ennek eredménye az, hogy az MNB indokolt esetben kiegészítő szavatolótőke-követelményt írhat elő a felügyelt intézményeknél, melyhez a [2013/36/EU irányelv](#) 104. cikke (1) bekezdésének a) pontja ad felhatalmazást.

Az EBA elvárásainak harmonizációja a túlzott tőkeáttételi kockázat során felmerülő többlettőke szükségességének mérlegelésében természetesen nem merül ki, így a Kézikönyv 2023-tól kezdve beépíti a kockázathoz kapcsolódó felügyeleti tőkeajánlás szükségességének mérlegelését is. Ennek célja, hogy az MNB az intézmény számára a tőkeáttételre vonatkozó teljes követelményt (OLRR) meghaladóan a P2G⁷ módszertanhoz hasonlóan ajánlásként előírhasssa a szavatolótőke szintjének és minőségének meghatározását. A P2G módszertanhoz képest eltérés, hogy a stresszhatást szemszerűsítő mutató nevezőjében nem a kockázattal súlyozott kitétségérték szerepel,

így a kitettséérték számításában a kockázati súlyok alakulása nem gyakorol hatást. A túlzott tőkeáttétel kockázatához kapcsolódó tőkeajánlást az EBA SREP ajánlásával összhangban minimum T1 minőségű tőkével szükséges teljesíteni, de az MNB indokolt esetben elvárhatja ennél magasabb minőségű tőke biztosítását is.

Kockázatos portfóliók

A többlettőke előírás témakörét érintő változások között említést érdemel a kiemelten kezelt kockázatos portfóliókról szóló tájékoztató mellékletben megjelent új szakasz. Az MNB minden évben meghatározza azokat a portfóliókat, amelyek felügyeleti aggodalomra okot adó

kockázatokat jelentenek, és ezért indokolt a többlettőke tartása az intézményektől. Az erre vonatkozó melléklet a jelenlegi időszakra kiegészült az anyavállalattalés annak nem magyarországi székhelyű, ellenőrző befolyás alatt lévő leányvállalataival szembeni fedezetlen kihelyezésekre vonatkozó elvárásokkal. Az új elvárás célja, hogy a nagykockázatok korlátozásra vonatkozó jelenlegi szabályozói minimumkövetelmények által le nem fedett kockázatok is fedezve legyenek. E kockázatok a háborús helyzet és a kapcsolódó szankciók révén alakult ki, miután a nemzetközi bankcsoporthoz tartozó magyarországi bankok is nehéz likviditási helyzetbe kerülhetnek a bankcsoporthoz tartozó más intézmények nehézségei miatt.

* * * * *

A nemzetközi szabályozói környezet és a hazai gyakorlat mentén az MNB is folyamatosan bővíti és pontosítja elvárásait, mely jelentősen érinti a pénzpiacok szereplőit, és azok törvényi előírásoknak történő megfelelését. A KPMG szakértői készséggel állnak rendelkezésre a felügyeleti elvárások értelmezésben, implementálásában, és releváns szakmai tanácsokat nyújtanak a megfelelő gyakorlatok kialakításához.

A hírlevél készítésben részt vett: Soltész József, K. Nagy Judit, Kiss Viktor.

Az ICAAP-ILAAP-BMA kézikönyvek korábbi változásait az ezekben a hírlevelekben foglaltuk össze: [2022. január](#), [2021. február](#), [2020. február](#)

Kapcsolat:

Rakó Ágnes
Partner

M: +36 70 370 1792
E: agnes.rako@kpmg.hu

Szalai Péter
Associate Partner

M: +36 70 370 1739
E: peter.szalai@kpmg.hu

Wieder Gergő
Igazgató

M: +36 70 333 1471
E: gergo.wieder@kpmg.hu

Soltész József
Szenior Menedzser

M: +36 70 370 1766
E: jozsef.soltesz@kpmg.hu

KPMG.hu

A jelen dokumentumban ismertetett szolgáltatások közül néhány vagy mindegyik lehet, hogy nem engedélyezett a KPMG könyvvizsgálattal érintett ügyfelei, valamint azok leányvállalatai vagy kapcsolt társaságai esetében.

A jelen dokumentumban lévő információk általános jellegűek, és nem vonatkoznak egyetlen konkrét személy vagy társaság körülményeire sem. Bár törekszünk arra, hogy pontos és időszerű információkat adjunk, nem lehet garancia arra, hogy ezek az információk pontosak abban az időpontban, amikor megkapják azokat vagy arra, hogy pontosak maradnak a jövőben. Az ilyen információk alapján senkinek sem szabad intézkedéseket hozni megfelelő szakmai tanácsadás nélkül az adott helyzet alapos felmérését követően.

© 2023 KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a KPMG International Limited („KPMG International”) angol „private company limited by guarantee” társasághoz kapcsolódó független tagtársaságokból álló KPMG globális szervezet tagtársasága. Minden jog fenntartva.

A KPMG név és logó a KPMG globális szervezet független tagtársaságai által licenc alapján használt védjegyek.